

Prof. Israel (Issi) Doron

פרופ' ישראל (איסי) דורון

אוניברסיטת חיפה

הפקולטה ללימודי רווחה ובריאות - החוג ללימודי זיקנה – מ"א בגרונטולוגיה

אתיקה וזקנה

שנה"ל תשע"ט – תואר שני, גרונטולוגיה

המרצה: פרופ' ישראל דורון

כללי

הקורס עוסק בהיבטים האתיים השונים המתעוררים אגב הענקת טיפול מקצועי לאוכלוסייה הזקנה. הקורס מחולק למספר חלקים: בחלק הראשון יינתן רקע תיאורטי אודות מושגי היסוד של אתיקה, אתיקה מקצועית, וה"מפה" הפילוסופית של תורות המוסר השונות. החלק השני והשלישי של הקורס מתנהל בצורת "משחקי תפקידים" אשר במסגרתם בתחילת המפגש מוצג ארוע/סיפור/התרחשות המבוססת על תרחיש אמיתי או מדומה, המעלה דילמה אתית בתחום הזיקנה. הכיתה תחולק לקבוצות, כאשר כל קבוצה "משחקת" את אחד הגורמים המעורבים באירוע ומציגה את עמדתה האתית בסוגיה; אחת הקבוצות משמש כ"בית דין אתי" ותפקידה להכריע בסוגיה לאור טענות כל הצדדים. בחלק השלישי של הקורס, סטודנטים שיבחרו בכך, ינהלו אף הם "מקרי מבחן" אשר יוצגו וינהלו על ידם במסגרת "משחק תפקידים". בסוף כל "משחק תפקידים" תינתן סקירה מקיפה יותר אודות התרחשות המקרה במציאות או בספרות האקדמית.

מטרות הסמינריון

1. הכרת המושג "אתיקה מקצועית", שורשיו ומעמדו בישראל.
2. הכרת גישות מוסריות בסיסיות ועיצוב עקרונות האתיקה המקצועית לאורן.
3. הכרת בעיות אתיות מרכזיות הקשורות בהענקת טיפול מקצועי לזקנים.
4. הקניית יכולת פתרון בעיות אתיות בחיי היום יום עם הזקנים.
5. הקניית ראייה ביקורתית על התכנים הקיימים באתיקה המקצועית.
6. תרגול פתרון דילמות אתיות על בסיס סימולציה של משחק תפקידים.

תכנים שיועלו במהלך השיעורים (סדר הדברים עשוי להשתנות)

1. מבוא – מהי אתיקה?
2. מבוא – "מפת דרכים" של הפילוסופיה של המוסר.
3. מבוא – מהי אתיקה מקצועית - המודל של פרופ' אסא כשר.
4. מבוא – הקודים האתיים המקצועיים, מעמדם ותפקידם.
5. אתיקה מקצועית ופטרנליזם כלפי הזקנים.
6. משחק תפקידים: נשים זקנות יולדות.
7. משחק תפקידים: הקצאת משאבים לזקנים.
8. משחק תפקידים: תרומת איברים וזיקנה.
9. משחק תפקידים: ייעוץ גנטי וזיקנה.
10. משחק תפקידים: הזקן או משפחתו?
11. יתר המפגשים "ינהלו" על ידי משחקי תפקידים שיערכו על ידי סטודנטים נבחרים.

מטלות הקורס

1. הצגת "דילמה אתית בכיתה בתצורה של משחק אתי. 30% מהציון הסופי.
2. עבודה מסכמת היקף מקסימאלי של עד 15 עמודים. מועד ההגשה: היום האחרון של הלימודים בסמסטר. 70% מהציון.
3. השתתפות פעילה במשחקי התפקיד + נוכחות חובה + ציון מיטיב למצטיינים בשיעור.

רשימת מקורות כללית (רשימת קריאה מפורטת - ראו בהמשך)

1. דורון, הדיבר החמישי – עיון בסוגיות מתחום המשפט והזקנה (ת"א: דורות, תשס"ב).
2. דורון, משפט צדק וזיקנה. ירושלים: אשל.
3. בן ציון כרם, הגנה על זקנים (ירושלים: אשל ומשרד העבודה והרווחה, 1995).
4. L. Frolik, Aging and the Law: an Interdisciplinary Reader (Philadelphia: Temple U. Press, 1999)

לקבלת עדכונים ורשימת קריאה מעודכנת נא להכנס לממשק מודל.

ניתן להשיג את המרצה: טלפונים: 8249954; דוא"ל: idoron@univ.haifa.ac.il שעת קבלה: ד' 10-12, חדר 1014 במגדל אשכול.

Prof. Israel (Issi) Doron

פרופ' ישראל (איסי) דורון

אתיקה וזקנה

שנה"ל תשע"ה – תואר שני, גרונטולוגיה
סמסטר א' + ב' 2018/19

המרצה: פרופ' ישראל דורון

רשימת קריאה מפורשת אופציונלית
(לפני כל שיעור ייאמר מה נושא השיעור וחומר הקריאה לשיעור הבא)

מאמר הקדמה כללי לקורס

Doron, I. (2007). Court of Ethics: Teaching ethics and ageing by means of Role-Playing. *Educational Gerontology*, 33(9), 737-758.

משחק אתי בנושא: נשים זקנות יולדות: אתי או לא?

Thorsell, W. & Greenhalgh, W. December 30, 1993, Should Older Women Be Mothers? The Globe and Mail. Toronto, Canada.
Twins Born to 59-year-old Women Stir Ethics Controversy. The Globe and Mail, December 28, 1993.
D'Emilio, F. Italian, 62, Bears a Baby Son. The Associated Press. Rome.
A. Lippman "“Never Too Late”: Biotechnology, Women and Reproduction” (1995) 40 McGill Law Journal 875-891..

משחק אתי בנושא: מי הלקוח – הזקן או משפחתו?

P.M. Batt “The Family Unit as Client: A Means to Address the Ethical Dilemmas Confronting Elder Law Attorneys” 6 Georgetown Journal of Legal Ethics 319.

משחק אתי: הקודים האתיים המקצועיים – המקור לתשובות אתיות?

קוד האתיקה המקצועית של העובדים הסוציאליים בישראל
הקוד האתי של עורכי הדין: כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) התשמ"ו 1986
הקוד האתי של הרופאים בישראל
הקוד האתי לאחיות ולאחים בישראל

* דוגמאות לגישות מוסריות לאתיקה ו"מפת דרכים" מוסרית:

גישה דאונטולוגית

O. O'Neill, "Kantian Ethics" in P. Singer A Companion to Ethics (Oxford: Blackwell, 1993) 175.

גישה טלאולוגית

P. Pettit “Consequentialism” in P. Singer A Companion to Ethics (Oxford: Blackwell, 1993) 230.

גישה קומוניטרית

י. לבנת "פרט וקהילה: ביקורת קומוניטריאנית על בג"צ 205/94 נון נ. משרד הבטחון" (תש"ס) לא(1) **משפטים** 219.

Prof. Israel (Issi) Doron

פרופ' ישראל (איסי) דורון

משחק אתי בנושא: תרומת איברים

ע"א 698/86 יועמ"ש נ. פלוני פ"ד מ"ב 2 661.

משחק אתי בנושא: המתת חסד

ה"פ (ת"א) 528/96 מרים ביבס נ. עירית ת"א ואח'

משחק אתי בנושא: טיפול תרופתי נסיוני

בג"צ 30/82, מעיין ואח' נ. מנכ"ל משרד הבריאות

משחק אתי בנושא: "חיים לאחר המוות"

S. Gilbert "Fatherhood from the Grave: An Analysis of Postmortem Insemination" (1993) 22 **Hofstra Law Review** 521.

משחק אתי בנושא: אתיקה וניסויים מדעיים בזקנים

חוק זכויות החולה התשנ"ו 1996.

B. Burnside "Gerontology's Challenge from Its Research Population: Updating Research Ethics" in J.E. Thornton & E. R. Winkler **Ethics and Aging** (Vancouver: UBC Press, 1992) at 194.

דוגמאות לנושאי עבודה: (דוגמאות אלה הן רק לשם המחשה ואינן מחייבות לחלוטין)

ניסויים רפואיים בזקנים

המתת חסד

תרומות איברים בזיקנה

יחסי מין במסגרות מוסדיות לזקנים

פטרליזם מול אוטונומיה בזיקנה

גבולות הטכנולוגיה המודרנית בזיקנה

"מעקב" אחרי זקנים לצורך שמירה על בריאותם

זקנים בפרסומות וזקנים כאוכלוסיית יעד כלכלית

"מידע" בזיקנה: היכן הגבול

קביעת "צלילות" ו"כשירות" לצורך הגשמת ערכי סודיות ופרטיות

גבולות הפרטיות והסודיות במסגרות מוסדיות לזקנים

הגבלת טיפול רפואי / הגבלת הקצאת משאבים לאוכלוסייה זקנה בשל שיקולים אתיים